

DOI 10.32405/2218-7650-2018-6(35)-37-50
УДК 371.134-057.212+37.014.5(045)

Берека Віктор Євгенович,
доктор педагогічних наук, професор,
ректор, Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
м. Хмельницький, Україна
ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-6280-2442>
hmoippo@i.ua

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ ЯК ПРОВІДНЕ ЗАВДАННЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Анотація. У статті розглянуто основні завдання стосовно формування компетентності майбутнього менеджера освіти. Проаналізовано сучасні теоретичні підходи до розкриття сутності поняття «професійно-педагогічна компетентність»; визначено структурні компоненти, види професійно-педагогічної компетентності, роль професійно-педагогічної компетентності у підвищенні професіоналізму сучасного управлінця; обґрунтовано суть професійної компетентності як інтегрованої характеристики особистості фахівця, під якою ми розуміємо наявність необхідного для успішного виконання професійної діяльності комплексу цінностей, знань, умінь й навичок, сставлень, що проявляються у спроможності сприймати індивідуальні, професійні та соціальні потреби; у соціальній і професійній самореалізації в умовах ринкових відносин, у професійному самовдосконаленні протягом усього життя. Визначено алгоритм дій з упровадження компетентісно орієнтованого підходу до навчання (управлінський рівень). У статті проаналізовано погляд дослідників щодо професійно-педагогічної компетентності у двох аспектах: як мета освіти і професійної підготовки; як певний результативний стан, що характеризує рівень спеціаліста з реалізації особистих професійних повноважень. Реформування сучасної української школи потребує підготовки управлінця-професіонала, здатного принести користь своїй державі, сформувати покоління, спроможне жити і творити в нових умовах буття, гідно представляти свою країну на світовій арені, забезпечити її успішне входження у світове співтовариство. Підготовка такого менеджера уможливорює якісне оновлення його професійної підготовки, насамперед, формує професійно-педагогічну компетентність.

Ключові слова: менеджер освіти; компетентність; компетентність менеджера освіти; професійна діяльність професійні знання та вміння; професійно-педагогічна компетентність; формування компетентності.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Освіта сьогодні є основою добробуту як суспільства в цілому, так і кожної людини зокрема. Процес підготовки компетентного фахівця є однією з головних проблем професійної підготовки. Компетентність набуває останнім часом все більшої актуальності у зв'язку з постійною трансформацією соціального досвіду, модернізацією сфери професійної освіти, створенням найрізноманітніших різновидів авторських педагогічних систем, зростанням рівня вимог соціуму до фахівця. У цьому аспекті актуальним завданням вищої педагогічної школи є підготовка компетентних спеціалістів, здатних розвивати свої професійні риси, працювати нестандартно, творчо, відповідально ставитися до своїх професійних обов'язків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підготовки менеджера до здійснення професійних обов'язків не є новою у педагогічній науці. Вона стала предметом наукового пошуку вітчизняних і російських дослідників В. Андрущенка, Д. Дзвінчука, В. Журавського, Л. Карамушки, В. Козакова, Н. Коломенського, В. Крижка, В. Маслова, Є. Павлютенкова, М. Поташника, Н. Селівестрової, В. Симоненка, Г. Щокіна.

Питання компетентності майбутнього керівника, що активно розробляється останнім часом (В. Бондар, Л. Карамушка, В. Маслов, О. Пометун). Справжньою енциклопедією з компетентності став посібник І. Єрмакова «Життєва компетенція особистості» [1]. Разом з тим досліджувана проблема потребує, на наш погляд, глибшого вивчення.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Мета нашої статті полягає у висвітленні ролі компетентності щодо професійної підготовки майбутнього менеджера в контексті сучасних інтеграційних процесів. Відповідно до мети, поставлено такі *завдання*:

1. Здійснити аналіз сучасних теоретичних підходів до висвітлення сутності поняття «професійно-педагогічна компетентність».

2. Визначити структурні компоненти і види професійно-педагогічної компетентності.

3. Розкрити роль професійно-педагогічної компетентності у формуванні професіоналізму сучасного управлінця.

3. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Питання компетентності є актуальним у всіх сферах людської діяльності.

Сучасні дослідники розглядають компетентність як специфічну здатність особистості ефективно розв'язувати типові проблеми і завдання, що виникають у реальних ситуаціях повсякденного життя, її готовність діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовувати набуті знання на практиці, вирішувати конкретне коло завдань відповідно до сучасних теоретичних і практичних надбань і досвіду, наближених до світових вимог та стандартів. Компетентність, на думку Дж. Ревена, складається з вузькоспеціальних знань, умінь, способів мислення, а також – відповідальності за свої дії [2, с. 6].

Компетентна людина має структуровані (організовані) спеціальним шляхом набори знань, умінь, навичок і ставлень, які набуваються у процесі навчання і допомагають людині визначити, тобто ідентифікувати і розв'язувати незалежно від контексту (від ситуації) проблеми, що є характерними для певного напрямку професійної діяльності [3, с. 82].

М. Чошанов вважає, що компетентність як специфічна якість сукупності професійних знань і вмінь полягає в тому, що:

1) знання компетентної людини оперативні та мобільні, вони постійно оновлюються;

2) компетентність включає як змістовий компонент – знання, так і процесуальний – уміння;

3) компетентність передбачає вміння вибирати оптимальні варіанти, аргументувати вибір, брати на себе відповідальність, тобто володіти критичним мисленням [4].

На офіційному рівні вважають, що «компетентність – це загальна здатність, що ґрунтується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню» [5, с. 3].

Компетенції – це внутрішні, потенційні, приховані, психологічні новоутворення (знання, уявлення, програми (алгоритми) дій, системи цінностей і відношень), що потім проявляються у компетенціях людини як актуальні, діяльнісні прояви. Ці компетентності проявляються у поведінці людини, перетворюються у її особистісні якості, властивості. Отже, відповідно вони стають компетентностями, які характеризуються такими складовими: мотиваційними, смисловими, регуляторними, поряд з когнітивними і досвідом [3, с. 84].

Існує багато підходів до визначення структури компетентності особистості. Відзначаючи, що компетентність є складним утворенням, інтегрованим результатом навчання, більшість дослідників виділяють

певні види чи напрями компетентності. Їх можна об'єднати у три групи [4, с. 26].

1. *Соціальні компетентності*, які пов'язані середовищем, життям суспільства, соціальною діяльністю особистості:

- здатність до співпраці;
- уміння розв'язувати проблеми;
- навички взаєморозуміння;
- активність;
- соціальні та громадянські цінності;
- комунікативні навички;
- мобільність тощо.

2. *Мотиваційні компетентності*, які пов'язані з внутрішньою мотивацією, інтересами, індивідуальним вибором особистості:

- здатність до навчання;
- уміння досягти успіху;
- бажання змінити життя на краще;
- інтереси та внутрішня мотивація;
- вміння робити власний вибір та обирати особисті цілі тощо.

3. *Функціональні компетентності*, які пов'язані з умінням оперувати науковими знаннями, фактичним матеріалом:

- лінгвістична компетентність;
- технічна та наукова компетентність;
- уміння оперувати знаннями;
- уміння використовувати джерела інформації тощо.

Глобалізація освітніх процесів неодмінно приводить до єдиних стандартів. Так, Радою Європи прийнято визначення п'яти ключових компетенцій, якими повинні володіти молоді спеціалісти, та які ми теж маємо прийняти (за В. Хутмакер) [7], [8, с. 11]:

1) політичні та соціальні компетенції, такі як: здатність бути відповідальним, брати участь у схваленні групових рішень, розв'язувати конфлікти без насильства, підтримувати демократичні інститути;

2) компетенції, пов'язані із життям у культурному суспільстві (прийняття незалежності, повага інших і здатність жити у злагоді з людьми інших культур, релігій і мов);

3) компетенції щодо оволодіння усною та письмовою комунікацією з метою запобігання соціальних ізоляцій. Оволодіння більш ніж однією мовою;

4) компетенції щодо інформатизації суспільства, оволодіння цими технологіями, розуміння їх використання;

5) здатність навчатися впродовж життя у контексті особистого як професійного, так і соціального життя.

Компетентність не зводиться лише до накопичення досвіду у певній вузькоспеціальній сфері. Тому сучасні дослідники виділяють вищий рівень компетентності, що характеризується наявністю ініціативи, творчих, організаційних і рефлексивних умінь, загальним інтелектуальним розвитком.

4. МЕТОДИ ДОСЛІЖЕННЯ

Аналіз психолого-педагогічної літератури доводить існування різних поглядів на розуміння сутності професійно-педагогічної компетентності, яку інколи ототожнюють з «педагогічною культурою», «педагогічною освіченістю». Більшість дослідників розглядають професійно-педагогічну компетентність у двох аспектах:

- як мету освіти і професійної підготовки;
- як певний результативний стан, що характеризує рівень спеціаліста щодо реалізації особистих професійних повноважень [9, с. 73].

Професійна компетентність – інтегрована характеристика особистості фахівця, під якою ми розуміємо наявність необхідного для успішного виконання професійної діяльності комплексу ставлень, цінностей, знань, умінь й навичок, що проявляються у спроможності сприймати індивідуальні, професійні та соціальні потреби; у забезпеченні соціальної і професійної самореалізації в умовах ринкових відносин, у можливості професійного самовдосконалення протягом усього життя.

Нами виділено такі компоненти *професійної компетентності фахівця*:

1) *мотиваційний*: прагнення до прояву компетентності (прояву цієї властивості у діяльності, поведінці людини);

2) *когнітивний*: володіння знаннями щодо змісту компетентності (знання засобів, способів, програм виконання дій, розв'язання соціальних і професійних завдань, здійснення правил і норм поведінки);

3) *поведінковий*: досвід прояву компетентності в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях (досвід реалізації знань, тобто умінь і навички);

4) *ціннісно-смысловий*: ставлення до змісту компетентності й об'єкта її прикладання (особистісна значущість);

5) *емоційно-регуляційний*: прояви емоційно-вольової саморегуляції процесу та її результату (здатність адекватно ситуаціям соціальної і професійної взаємодії проявляти й регулювати власні емоції).

Професійно-педагогічна компетентність фахівця як мета освіти та професійної підготовки визначається відповідно до державних стандартів, безпосередньо на основі освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника вищого закладу освіти, в якій зазначені вимоги до освіченості спеціаліста. У державному класифікаторі професій [10] уперше з'явилася професія менеджера (код 1210.1), визнана за всіма статутними характеристиками.

За еталонну модель береться професіограма, покладена в основу нормативної моделі, тобто його кваліфікаційної характеристики. Остання – це державний документ, що визначає узагальнені вимоги до особистості та професійної компетентності спеціаліста. Нормативна модель дає змогу довести зміст цілей професійного навчання і виховання до рівня доступних перевірки характеристик.

Професійно-педагогічна компетентність фахівця, що характеризує його діяльнісно-професійний рівень, визначається як сукупність умінь педагога – суб'єкта педагогічного впливу – *особливим чином* структурувати наукове і практичне знання з метою *оптимального розв'язання педагогічних завдань*, що впливають із певного суспільного замовлення. Іншими словами, це є творчий рівень володіння менеджера освіти необхідними професійними знаннями та вміннями [9, с. 72–74].

В умовах переходу від знанневої парадигми освіти до компетентнісної закономірно трансформуються пріоритети функцій – інформаційна функція вчителя як транслятора інформації поступається організаційній та управлінській функціям керівника й організатора доцільної учнівської діяльності. Отож, доречно говорити про управлінську специфіку компетентнісного підходу і розглядати послідовність дій з його впровадження всіма суб'єктами саме на управлінському рівні.

5. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Пропонуємо алгоритм дій з упровадження компетентнісно орієнтованого підходу до навчання (управлінський рівень):

1. Діагностика й аналіз реального стану педагогічного процесу.
2. Усвідомлення необхідності зміни парадигми освіти й зміни акцентів в організації педагогічного процесу.
3. Мотивація.
4. Ухвалення управлінського рішення: а) вибір стратегії переходу; б) визначення тематики та змісту роботи; в) вибір технологій та організаційних форм роботи; г) забезпечення зворотного зв'язку й аналізу, створення механізму моніторингу сформованості основних груп компетентності учнів.
5. Організація діяльності в площині компетентнісно орієнтованого підходу до навчання: а) оновлення змісту освіти з урахуванням вимог компетентнісно орієнтованого підходу; б) використання адекватних форм організації педагогічного процесу.
6. Моніторинг результатів, аналіз і корекція діяльності.
7. Самооцінка діяльності, рефлексія [11, с. 20].

Запропонований алгоритм дій є адекватним як для діяльності керівника закладу освіти, так і методиста чи вчителя, оскільки характеризує саме

управлінську специфіку їх функцій. Пріоритетного значення набуває у цьому ракурсі управління процесами реального запровадження та функціонування компетентнісного підходу, і найбільш доцільним і відповідним задекларованим завданням видається супровід. Системний психолого-педагогічний супровід дає змогу зробити процес формування життєвої компетентності учнів ефективним і результативним.

Деякі дослідники (Л. Карамушка, О. Пошетун) з метою роз'яснення сутності поняття професійно-педагогічної компетентності спеціаліста радять звернутися до поняття професійної компетентності. Останнє розуміється:

- як коло питань, розв'язання яких є обов'язком фахівця і метою професійної підготовки;
- як загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, що набуті завдяки навчанню (С. Шишов) [12].

Поняття компетенції не можна зводити ні до знань, ні до умінь, ні до навичок, оскільки значна роль у її застосуванні належить обставинам. Компетенцію можна розглядати як можливість встановлення зв'язку між знаннями і ситуацією або, в більш широкому розумінні, як здатність знайти, виявити процедуру (знання і дія), яка підходить для розв'язання проблеми. Бути компетентним – означає вміти мобілізувати в певній ситуації отримані знання і досвід.

Російська дослідниця О. Божович [13], розкриваючи сутність окреслених понять, зауважує, що компетенція – це галузь знань, з якого людина може бути обізнана як професіонал або любитель, а компетентність передбачає високий рівень володіння певною галуззю знань. Тобто рівень компетентності можна визначити, а компетенція не підлягає вимірюванню. Як бачимо, щоб стати компетентним, необхідно сформувати певні компетенції у процесі навчання. Тобто професійно-педагогічна компетентність складається з професійно-педагогічних компетенцій, формування яких і складає мету професійної підготовки.

Таке розуміння сутності професійно-педагогічної компетентності спеціаліста дає змогу визначити послідовність її формування: професійно-педагогічні компетентності – професійно-педагогічна компетентність випускника – професійно-педагогічна компетентність спеціаліста.

Сучасні педагоги-дослідники виділяють у структурі професійної компетенції майбутнього менеджера, випускника магістратури педагогічного навчального закладу такі складові:

- психолого-педагогічні й соціальні знання;
- теоретико-практичні й методичні знання;
- педагогічні уміння;
- педагогічні здібності [14].

Як свідчать численні педагогічні дослідження (В. Бондар, Л. Занков, Л. Карамушка, В. Маслов, О. Пометун), професійно-педагогічна компетентність спеціаліста є ширшим формуванням і вміщує взаємно доповнювальні елементи: інструментальні компоненти (знання, уміння, активність, самостійність, індивідуальність) та професійні якості (тактовність, комунікативність, доброзичливість, емоційна врівноваженість). За цих умов визначається, що компетентність спеціаліста передбачає високий рівень загального розвитку людини (розуміння певних соціально-політичних і економічних перетворень, науково-філософський світогляд, глибокі знання, висока загальна і професійна культура, соціальна і професійна активність, зрілі етичні погляди); професійне покликання (любов до дітей, потреба навчати і виховувати, захоплення педагогічною роботою, творче ставлення до роботи, потреба в подальшому здобутті знань, у формуванні вмінь і навичок професійної діяльності); професійно важливі якості (педагогічні здібності, готовність до особистісно-професійного саморозвитку, гуманістична спрямованість діяльності, вміння швидко орієнтуватися у педагогічній ситуації тощо).

Органічна єдність структурних одиниць професійно-педагогічної компетентності випускника магістратури педагогічного навчального закладу й особистісних орієнтацій менеджера складають професіограму сучасного управлінця. Як бачимо, професіограма визначає суть і освітньо-кваліфікаційну характеристику вищого навчального закладу освіти, і його професійно-педагогічної компетентності. Професіограма дає змогу назвати і види професійно-педагогічних компетенцій:

- спеціальна професійна в галузі дисципліни, що викладається (складається зі знань певної галузі науки, вмінь і навичок застосовувати такі знання в практичній діяльності);
- методична компетенція менеджера;
- соціальна і психологічна компетенція;
- аутопсихологічна компетенція як здатність оцінювати і корегувати свою діяльність та прояви особистісних властивостей;
- загальнокультурна компетенція, що складається, в свою чергу, з життєвих компетенцій особистості (соціальні, полікультурні, інформаційні, саморозвитку і самоосвіти (пов'язані з потребою і готовністю постійно навчатися як у професійному плані, так і в особистому і суспільному), продуктивної, творчої діяльності) [11, с.22].

На формування зазначених видів професійно-педагогічних компетенцій і спрямована професійна підготовка магістрів вищих педагогічних навчальних закладів.

Професійно-педагогічна компетентність управлінця, який ефективно й творчо здійснює свої професійні функції, на нашу думку, ототожнюється

з професіоналізмом менеджера. Його складовими є професійно-педагогічна компетентність випускника вищого педагогічного навчального закладу, збагачена ініціативою, досвідом, творчістю, наявністю організаційних і рефлексивних умінь, загальним інтелектуальним розвитком. Як бачимо, професійно-педагогічна компетентність є фундаментом професіоналізму майбутнього менеджера освіти, а професіоналізм менеджера є вищим рівнем його компетентності.

Підготовлений до професійної діяльності майбутній фахівець зі сформованою на високому рівні професійною компетенцією матиме можливість гнучко аналізувати різні ситуації, мобільно реагувати на зміни в соціальному, культурному і економічному житті суспільства, здійснювати ефективне ділове спілкування, урахувати основні економічні закони у процесі професійної діяльності, самовдосконалюватись упродовж усього життя.

Отже, менеджер-професіонал – це спеціаліст, який має високий рівень професійної підготовки, здатний свідомо змінюватись і розвиватись, творчо збагачувати свою професію, стимулювати інтерес до результатів своєї роботи.

Не викликає сумніву, що саме професійно-педагогічна компетентність випускника вищого закладу освіти є передумовою формування професіоналізму менеджера освіти, підґрунтям педагогічної майстерності, саме вона дає змогу молодому управлінцю удосконалюватися професійно (див. схему 1). Вона формується у процесі безпосереднього практичного досвіду, особливо новаторського.

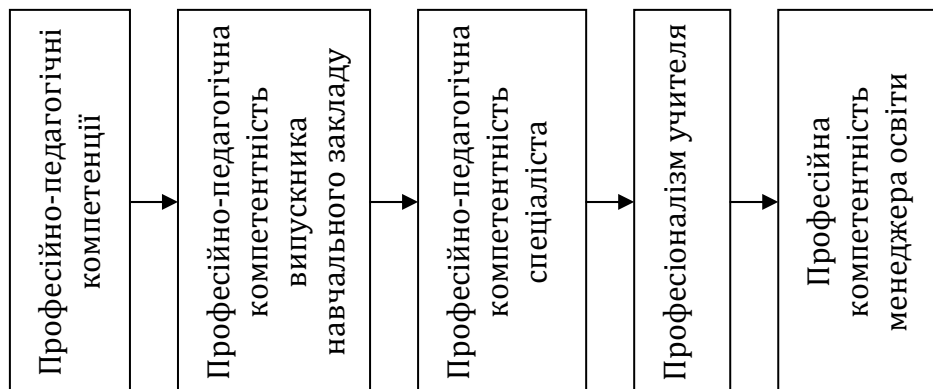

Схема 1. Етапи професійного самовдосконалення менеджера освіти

6. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, професійно-педагогічна компетентність спеціаліста є інтегрованою характеристикою особистості, вона є складовою і передумовою формування професіоналізму управлінця, допомагає спеціалісту ефективно розв'язувати

типові завдання у професійних видах діяльності і сприяє його подальшому професійному самовдосконаленню.

Реформування сучасної української школи потребує підготовки управлінця-професіонала, здатного принести користь своїй державі, сформувати покоління, спроможне жити і творити в нових умовах буття, гідно представляти свою країну на світовій арені, забезпечити її успішне входження у світове співтовариство. Підготовка такого менеджера уможлиблює якісне оновлення його професійної підготовки, передусім, забезпечення спрямованості на формування професійно-педагогічної компетентності.

Перспективи подальших розробок. Вважаємо, що подальші наукові розвідки мають бути спрямовані на пошуки шляхів і засобів формування професійно-педагогічної компетенції в умовах вищого педагогічного навчального закладу.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] І. Г. Єрмакова, *Життєва компетенція особистості*. Київ, Україна: Вища школа, 2004, 198 с.
- [2] Дж. Равен. *Педагогическое тестирование: проблемы, заблуждения, перспективы*. Москва, Россия: Когито-центр, 1999, 128 с.
- [3] *Словник-довідник з професійної педагогіки*, А. В. Семенової, Ред. Одеса, Україна: Пальміра, 2006.
- [4] М. М. Чошанов, «Професійно-педагогічна компетентність: сутність поняття», *Науковий вісник Чернівецького університету*, Вип. 273, Педагогіка та психологія, с. 43–49, 2003.
- [5] «Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної освіти», *Директор школи*, № 39/40, 2000.
- [6] О. Овчарук, «Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти», *Стратегії реформування освіти в Україні*. Київ, Україна: КІС, с. 13–41, 2003.
- [7] *Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики*. Київ, Україна: К.І.С., 2003.
- [8] Walo Hutmacher, «Key competencies for Europe», *Report Symposium Berne, Switzerland 27–30 March, 1996. Council Co-operation (CDCC), Secondary Education for Europe Strasburg*, 1997.
- [9] Г. В. Мельниченко, «Сутність і структура професійно-педагогічної компетентності», *Наука і освіта*, № 4, с. 72–74, 2002.
- [10] «Класифікатор професій», *Держстандарт України*. Київ, Україна, 2001.

- [11] І. Родигіна, «Реалізація компетентнісного підходу до навчання (управлінський аспект)», *Освіта і управління*, Т. 7, № 3/4, с. 18–23, 2004.
- [12] С. Е. Шишов, «Професійна компетентність педагога», *Освіта і управління*, Т. 4, № 2, с. 35–40, 2000.
- [13] О. Д. Божович, «Компетенция педагога: сущность понятия», *Народное образование*, № 6, с. 57–63, 2000.
- [14] А. К. Маркова, «Психологические критерии и ступени профессионализма учителя», *Педагогіка*, № 6, с. 55–61, 1995.

COMPETENCE FORMATION OF FUTURE MANAGER OF EDUCATION AS THE MAIN AIM OF MODERN EDUCATIONAL POLICY

Viktor Bereka,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
rector Khmelnytskyi Regional Institute
of Postgraduate Pedagogical Education,
Khmelnytskyi, Ukraine

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-6280-2442>

hmoippo@i.ua

Abstract. This article deals with the main tasks concerning the formation regarding the competence of future managers in the field of education. The an analysis of modern theoretical approaches to the definition of the essence of the concept of "vocational and pedagogical competence"; the structural components and types of professional and pedagogical competence are determined. In particular, the role of vocational and pedagogical competence in shaping the professionalism of the modern manager is revealed. The article substantiates the essence of professional competence as an integrated characteristic of the personality of a specialist, under which we understand the presence of complex attitudes, values, knowledge, abilities and skills that are manifested in the ability to perceive the individual, professional and social needs necessary for the successful performance of professional activities; in providing social and professional self-realization based on conditions of market relationships, regarding the possibility of professional self-improvement throughout life. The article describes approaches to the definition of the structure of the competence of the individual. Noting that competence is a complex formation, an integrated learning result, in which most researchers identify certain types or areas of competence. The algorithm of actions for the introduction of a competence-oriented approach to training (managerial level) is determined. The analysis of psychological and pedagogical literature, which proves the existence of different views

regarding the understanding of the essence of vocational and pedagogical competence, which is sometimes identified through a "pedagogical culture", and "pedagogical education". The article analyzes the view of researchers regarding vocational and pedagogical competence in two aspects: the purpose of education and vocational training; as a certain productive state that characterizes the level of the specialist in the implementation of personal professional competence. Professional and pedagogical competence of a specialist is an integral part and prerequisite for the formation of a manager's professionalism, which allows a specialist to effectively solve typical tasks in professional activities which promotes further professional self-improvement. The reform of a modern Ukrainian schools requires the training of a professional manager who can bring benefits to their country, form a generation, able to live and work in the new conditions, to represent their country worthy of the world stage, to ensure its successful entry into the world community. The training of such managers enables a qualitative updating of their professional training, which the number one priority is ensuring the focus on the formation of vocational and pedagogical competence.

Key words: manager of education, competence, competence of manager of education, professional activity, professional knowledge and skills, professional-pedagogical competence, competence formation.

ФОРМИРОВАНИЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО МЕНЕДЖЕРА ОБРАЗОВАНИЯ КАК ГЛАВНАЯ ЗАДАЧА СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ

Берека Виктор Евгеньевич,
доктор педагогических наук, профессор,
ректор, Хмельницького областного інститута
послідипломного педагогического образования,
г. Хмельницький, Украина
ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-6280-2442>
hmoippro@i.ua

Аннотация. В статье рассмотрены основные задачи по формированию компетентности будущего менеджера образования. Проанализированы современные теоретические подходы к раскрытию сущности понятия «профессионально-педагогическая компетентность»; определены структурные компоненты и виды профессионально-педагогической компетентности, раскрыта роль профессионально-педагогической компетентности в повышении профессионализма современного управленца; обоснована суть

професійної компетентності як інтегрованої характеристики особистості спеціаліста, під якою ми розуміємо наявність необхідного для успішного виконання професійної діяльності комплексу, цінностей, знань, умінь і навичок, відносин, що проявляються в здатності сприймати індивідуальні, професійні та соціальні потреби; в соціальній та професійній самореалізації в умовах ринкових відносин, в професійному самосовершенствуванні впродовж життя. Стаття описує підходи до визначення структури компетентності особистості. Зазначає, що компетентність є складним утворенням, інтегрованим результатом навчання, більшість дослідників виділяють певні види або напрями компетентності. Визначено алгоритм дій щодо впровадження компетентнісного орієнтованого підходу до навчання (управлінський рівень). У статті проаналізовано погляд дослідників щодо професійно-педагогічної компетентності з двох аспектів: як мету освіти та професійної підготовки; як певне результативне стан, що характеризує рівень спеціаліста щодо реалізації особистих професійних повноважень.

Реформування сучасної української школи потребує підготовки управлінця-професіонала, здатного принести користь своєму державі, сформувати покоління, здатне жити та творити в нових умовах буття, гідно представляти свою країну на світовій арені, забезпечити її успішне входження в світове співтовариство. Підготовка такого менеджера робить якість оновлює його професійну підготовку, в першу чергу формують професійно-педагогічну компетентність.

Ключові слова: менеджер освіти; компетентність; компетентність менеджера освіти; професійна діяльність професійні знання та вміння; професійно-педагогічна компетентність; формування компетентності.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] I. H. Yermakova, *Zhyttieva kompetentsiia osobystosti*. Kyiv, Ukraine: Vyshcha shkola, 2004, 198 s.
- [2] Dzh. Raven. *Pedagogicheskoe testirovanie: problemy, zabluzhdeniya, perspektivy*. Moskva, Rossiya: Kogito-centr, 1999, 128 s.

- [3] Slovnyk-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky, A. V. Semenovoi, Red. Odesa, Ukraina: Palmira, 2006.
- [4] M. M. Choshanov, «Profesiino-pedahohichna kompetentnist: sutnist poniattia», Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu, Vyp. 273, Pedahohika ta psykholohiia, s. 43–49, 2003.
- [5] «Kryterii otsiniuvannia navchalnykh dosiahnen uchniv u systemi zahalnoi osvity», Dyrektor shkoly, № 39/40, 2000.
- [6] O. Ovcharuk, «Kompetentnosti yak kliuch do onovlennia zmistu osvity», Stratehii reformuvannia osvity v Ukraini. Kyiv, Ukraina: KIS, s. 13–41, 2003.
- [7] Stratehiiia reformuvannia osvity v Ukraini: rekomendatsii z osvitnoi polityky. Kyiv, Ukraina: K.I.S., 2003.
- [8] Walo Hutmacher, «Key competencies for Europe», Report Symposium Berne, Switzerland 27–30 March, 1996. Council Co-operation (CDCC), Secondary Education for Europe Strasburg, 1997.
- [9] H. V. Melnychenko, «Sutnist i struktura profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti», Nauka i osvita, № 4, s. 72–74, 2002.
- [10] «Klasyfikator profesii», Derzhstandart Ukrainy. Kyiv, Ukraina, 2001.
- [11] I. Rodyhina, «Realizatsiia kompetentnisnoho pidkhodu do navchannia (upravlinskyi aspekt)», Osvita i upravlinnia, T. 7, № 3/4, s. 18–23, 2004.
- [12] S. E. Shyshov, «Profesiina kompetentnist pedahoha», Osvita i upravlinnia, T. 4, № 2, s. 35–40, 2000.
- [13] O. D. Bozhovich, «Kompetenciya pedagoga: sushchnost' ponyatiya», Narodnoe obrazovanie, № 6, s. 57–63, 2000.
- [14] A. K. Markova, «Psykholohycheskye krytery y stupeny professyonalizma uchytelia», Pedahohika, № 6, s. 55–61, 1995.